

**ПРОБЛЕМИ ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНОГО І
ТИПОЛОГІЧНОГО МОВОЗНАВСТВА
[ПРОБЛЕМЫ СРАВНИТЕЛЬНО-ИСТОРИЧЕСКОГО И
ТИПОЛОГИЧЕСКОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ / PROBLEMS OF
COMPARATIVE-HISTORICAL LINGUISTIC AND
LINGUISTIC TYPOLOGY]**

УДК 81'374.73'42

Стаття надійшла до редакції [Article received /

Статья поступила в редакцию] – 21.01.2018 р.

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism / Проверено на плагиат] – 03.02.2018 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text / Оригинальность текста] – 99.15 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2018.33.03>

**СУЧАСНІ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ У ДОСЛІДЖЕННІ
СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПТОСФЕРИ ОБРАЗУ ІНШОЇ КРАЇНИ В ІСТОРІЇ
ФРАНЦУЗЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИН**

В. В. Літјага (м. Київ, Україна)

lvladyslava@gmail.com

аспірант кафедри романської філології

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

(Міністерство освіти і науки України)

01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

В статті аналізуються основні наукові підходи до тлумачення термінів «лінгвокультурологія», «лінгвістична концепція» та «лінгвістичне поняття». Ми розглядаємо зв'язок мови та культури та роль терміну «концепція» у цьому відношенні. У статті ми побудували термін "концепція" з точки зору лінгвокультури. Ці теоретичні міркування є основою для вивчення шляхів та засобів формування концептуального образу Київської Русі у французькій середньовічній лінгвістичній культурній картині світу. Метою даної статті є вивчення впливу іміджу країни на формування двосторонніх відносин між Україною та Францією у концептуальному аспекті лінгвокультури. Стаття розкриває основні семантичні та лінгво-концептуальні аспекти середньовічної

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' krajiny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] *lvladyslava@gmail.com*

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

французької культури. Він показує зв'язки між історичними та фактичними аспектами концептуальної сфери у формуванні громадської думки в сучасних міжнародних відносинах. Незважаючи на зростаючу зацікавленість дослідників за впливом іміджу країни на двосторонні відносини, ця тема була недостатньо досліджена. Ця стаття являє собою авторські уявлення на основі теоретичних та емпіричних досліджень, які могли б пролити нове світло на цю важливу тему. Дивлячись на «лінгвокультурний» аспект відносин між Київською Руссю та Францією в середньовічні часи, стаття дає базовий аналіз процесу формування іміджу країни з десятого століття та його вплив на сучасність. Стаття також є основою для подальшого лінгвістичного дослідження цієї теми.

Ключові слова: концепція, концепосфера, лінгвістична концепція, лінгвокультурологія, імідж країни, Київська Русь, Франція, середньовічна картина світу.

СОВРЕМЕННЫЕ ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ В
ИССЛЕДОВАНИИ СТАНОВЛЕНИЯ КОНЦЕПТОСФЕРЫ ОБРАЗА
ДРУГОЙ СТРАНЫ В ИСТОРИИ ФРАНЦУЗСКО-УКРАИНСКИХ
ОТНОШЕНИЙ

В. В. Литяга (г. Киев, Украина)
 lvladyslava@gmail.com

аспирант кафедры романской филологии
 Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко
 (Министерство образования и науки Украины)
 01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

В статье анализируются основные научные подходы к толкованию терминов «лингвокультурология», «лингвистическая концепция» и «лингвистическое понятие». Мы рассматриваем связь языка и культуры и роль термина «концепция» в этом отношении. В статье мы построили термин "концепция" с точки зрения лингвокультуры. Эти теоретические рассуждения является основой для изучения путей и средств формирования концептуального образа Киевской Руси во французской средневековой лингвистической культурной

© Литяга В. В. [Литяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
 [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

картине мира. Целью данной статьи является изучение влияния имиджа страны на формирование двусторонних отношений между Украиной и Францией в концептуальном аспекте лингвокультуры. Статья раскрывает основные семантические и лингво-концептуальные аспекты средневековой французской культуры. Он показывает связи между историческими и фактическими аспектами концептуальной сферы в формировании общественного мнения в современных международных отношениях. Несмотря на растущую заинтересованность исследователей по влиянию имиджа страны на двусторонние отношения, эта тема была недостаточно исследована. Эта статья представляет собой авторские представления на основе теоретических и эмпирических исследований, которые могли бы пролить новый свет на эту важную тему. Несмотря на «лингвокультурный» аспект отношений между Киевской Русью и Францией в средневековые времена, статья дает базовый анализ процесса формирования имиджа страны с десятого века и его влияние на современность. Статья также является основой для дальнейшего лингвистического исследования этой темы.

Ключевые слова: концепция, концепосфера, лингвистическая концепция, лингвокультурологии, имидж страны, Киевская Русь, Франция, средневековая картина мира.

**CURRENT LINGUISTIC AND CULTURAL APPROACHES TO THE
ANALYSIS OF SHAPING THE IMAGE OF ANOTHER COUNTRY IN THE
HISTORY OF FRENCH-UKRAINIAN RELATIONS**

V. V. Litiaga (Kyiv, Ukraine)

lvladyslava@gmail.com

PhD Student at Romance Philology Department
 Taras Shevchenko National University of Kyiv
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article analyzes basic scientific approaches to the interpretation of the terms of «linguoculturology», «linguistic conceptology» and «linguistic concept». We consider the relationship of language and culture, and the role of the term «concept» in this regard. In the article we structured the term «concept» from a linguocultural point

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' kraïny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

of view. These theoretical considerations are the basis for the study of ways and means of forming a conceptual image of Kyiv Rus in the French medieval linguistic cultural picture of the world. The aim of this article is to examine the influence of the country's image on shaping the bilateral relations between Ukraine and France in a linguocultural conceptual aspect. The article reveals the main semantic and linguo-conceptual aspects of medieval French culture. It shows the links between historical and actual aspects of the conceptual sphere in the formation of public opinion in contemporary international relations. Despite the increasing interest of the scholars in the influence that the image of country may have on bilateral relations, this topic has been under-researched. This article presents the author's insights based on theoretical and empirical studies that could shed some new light on this important topic. By looking at the «linguocultural» aspect of the relationship between Kyiv Rus and France in the Medieval times the article gives a basic analysis of the process of country image formation since the tenth century and its impact on present times. The article also provides a basis for further linguistic research of this topic.

Keywords: concept, conceptosphere, linguistic conceptology, linguoculturology, image of the country, Kyiv Rus, France, medieval picture of the world.

У лінгвістичних дослідженнях останніх десятиліть особлива увага приділяється створенню комплексного підходу у тлумаченні концепту. Саме тому, актуальність теми даної статті зумовлено потребами детального дослідження поняття “концепт” з лінгвокультурологічної точки зору у його застосуванні до вивчення шляхів та засобів формування концептосфери образу іншої країни в галузі міжнародних відносин.

Дослідження концепту стали наразі одним із пріоритетних напрямків сучасного мовознавства в річищі лінгвокультурологічних підходів, започаткованих ще у 18 ст. В.фон Гумбольдтом та розвинених у численних працях сучасних дослідників, таких як Н. Алефіренко, Ю. Апресян, Н. Арутюнова, А. Бабушкін, О. Бессонова, Л. Белехова, О. Богуславська, Н. Болдирєв, Г. Брутян, А. Вежбицька, С. Воркачов, О. Воробйова, В. Гак, Г. Гачев, А. Головня, В. Дем'янков, Р. Джекендофф, А. Залевська, В. Карасик, Ю. Караулов, В. Красних, Є. Кубрякова, Д. Ліхачев, В. Маслова, С. Нікітіна, З. Д. Попова, С. Потапенка, А. Приходько, В. Святюк, Л. Славова, Г. Слишкін,

© Літязга В. В. [Литязга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Ю. Степанов, Й. Стернін, В. Телія, Н. Толстой, В. Топоров, Є. Урисон,
 Н. Уфимцева, А. Шмельов, Т. Цив'ян та ін.

Метою статті є аналіз основних підходів у вивченні концепту іншої країни в рамках лінгвокультурології та їх застосування до дослідження становлення образу Київської Русі в мовнокультурній картині світу середньовічної Франції. Її **об'єктом** є концептосфера образу іншої країни, а **предметом** – основні семантичні ознаки та лінгвоконцептологічні особливості цієї концептосфери в мовнокультурній картині світу середньовічної Франції.

Лінгвокультурологія – окремий науковий напрям, який зароджується та починає розвиватися у 90-х рр. минулого століття як один з розділів антропологічної лінгвістики. Предметом дослідження цього напрямку стали прояви культури народу, які відображені та закріплені у його мові і мовленні [12, с. 8; 13, с. 8-11; 5, с. 64-65.; 17, с. 25]. Головною одиницею дослідження лінгвокультурології є концепт. Концепт (лінгвокультурний) є базовою дослідницькою одиницею, яку узагальнено можна звести до “зануреного” в культуру і мову поняття [6, с. 64].

Якщо лінгвокультурологія займається дослідженням лінгвокультури загалом, то лінгвоконцептологія вивчає окремі фрагменти лінгвокультури переважно у порівняльному аспекті. Лінгвоконцептологія – продовження і розвиток класичної, структурної та функціональної семантики [10, с. 93], що збагачена даними культурології, когнітології, соціології, історії та інших суміжних дисциплін. Більше того, лінгвоконцептологія і виступає як окремий різновид семантики, спрямований переважно на дослідження національно-культурної частини одиниць ментального лексикону – концептів, “план виразу” яких представлений практично не обмеженим рядом мовних одиниць. Лінгвоконцептологічні дослідження спрямовані переважно на вивчення конкретних ментальних одиниць, які мають культурну специфіку і виражаються у мові. Ідеологічно цю точку зору можна підтвердити гіпотезою Сепіра-Уорфа: мова і культура певним чином взаємопов'язані [19]. Отже, предметом дослідження лінгвокультурології є прояви культури народу, які духовно відображені і закріплені в його мові та мовленні.

Базовою дослідницькою одиницею лінгвокультурології є лінгвокультурний концепт, який в узагальненому вигляді зводиться до поняття як сукупності важливих ознак предмета, який “занурено” в культуру і мову. Якщо лінгвокультурологія займається дослідженням лінгвокультури в цілому, то

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' kraj'ny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

лінгвоконцептологія вивчає окремі фрагменти лінгвокультури, які виражені через лінгвокультурні концепти.

Серед перших дослідників даного мовного феномену слід назвати Анну Вежбицьку, яка перша дала визначення “лінгвокультурного концепту” і проаналізувала “культурноспецифічні” концепти “дружба” і “свобода” [4, с. 203-499]; Н. Д. Арутюнову, яка провела лінгвокультурологічні дослідження концепту “істина/правда” і визначила лінгвокультурні концепти як поняття життєвої філософії й аналогії світоглядних термінів, які закріплені у лексиці природних мов [1, с. 3-6; 2, с. 617-631]; та Ю. С. Степанова, який першим досліджував “багатшаровість” лінгвокультурного концепту [16, с. 45-56]. Мовна концептуалізація – це збагачення семантики певного поняття ознаками, запозиченими з семантики мовних показників, які лексикалізують це поняття [8, с. 58-59].

Серед науковців існує думка, що мова визначає тип мислення її носіїв. З цієї точки зору можна певною мірою погодитись, оскільки, мова частково визначає мислення – “нав’язує” або “підказує” категоризацію світу [7, с. 12-21]. Звичайно, мовних картин світу рівно стільки, скільки є носіїв мови, але всі ці картини успішно типологізуються та стереотипізуються, зводяться до певного спільного знаменника, загального для тієї чи іншої соціальної, професійної та національної груп.

Дослідницьку цінність лінгвокультурної концептології створює методологічна комплексність, завдяки якій можна описувати досить об’ємні семантичні блоки разом з мовними засобами їх вираження.

Лінгвоконцептологія як частина лінгвокультурології виникла, звичайно, не раптово: до її передтеч належать теорії І. Гердера і В. Гумбольдта, які намагалися осмислити роль мови в мисленні; і «гіпотеза лінгвістичної відносності» ідеологів антропоцентризму в лінгвістиці Е. Сепіра і Б. Л. Уорфа, які пов’язували мову і культуру її носіїв. У тріаді “мова – мислення – культура”, мова – невід’ємна частина культури і не може від неї не залежати. Мова, мислення і культура взаємопов’язані, проте їхній взаємозв’язок є швидше факультативним і не лінійним, оскільки реалізується не завжди і не обов’язково напругу, на що, до речі, вказував Б. Л. Уорф: “Між культурними нормами і мовними моделями існують зв’язки, але не кореляції або прямих відповідників” [30]. Саме тому в

© *Литяга В. В.* [Литяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

центрі уваги лінгвоконцептології знаходиться мова як “загальний когнітивний механізм” [13; 3, с. 9].

Серед головних завдань лінгвістичної концептології слід виділити виявлення засобів вербалізації концептів та моделювання їх змістів. Більшість лінгвістів вважатиме, що це завдання для тих, хто досліджує мовну картину світу, але, оскільки у мові міститься далеко не вся інформація про світ, то мовна картина предметно бідніша, ніж концептуальна, відрізняється від останньої етнокультурною специфікою і консерватизмом.

У цьому контексті звернемося до загальновживаного тлумачення поняття “концептосфера”, що позначає сукупність концептів взагалі. Воно було утворене за аналогією з “ноосферою” і “біосферою”, введено в науковий обіг академіком Д. С. Ліхачовим та розширене за рахунок національних, культурних, етнічних та інших напрямків дослідження і в даному ключі позначає сукупність концептів лінгвокультурних, що виділяються з мовної картини світу. З останньої можна виділити національну концептосферу, з якої, у свою чергу, визначити за певними ознаками менші сегменти, що включають групи концептів – “концептуальні поля”, і так концептосфера позначатиме семантичну область.

Суб’єктом мовної картини світу та національної концептосфери у лінгвокультурній концептології є мовна особистість, під якою слід розуміти закріплений переважно в лексичній системі базовий національно-культурний прототип носія мови, що включає світоглядні установки, ціннісні пріоритети і поведінкові реакції, відображені у словнику – словникова етносемантична особистість [5, с. 66; 9, с. 22]. Мовна особистість, як усереднений представник безлічі носіїв мови, володіє своїм “мовним менталітетом”, що є сукупністю специфічних національних світоглядних, психологічних і поведінкових установок, які зафіксовані у семантичній системі саме цього носія.

Власне дисциплінарну частину терміносистеми лінгвоконцептології утворює насамперед сам лінгвокультурний концепт і його термінологічні аналоги, далі – його видові номінації та номінації його складових.

Понятійна складова лінгвоконцепту – його “енциклопедичне поле” [17, с. 173] – включає в себе зміст поняття: сукупність загальних та істотних ознак класу об’єктів, які раціонально представлені у свідомості і допомагають виділити цей клас серед інших видових класів всередині відповідної родової області.

Також лінгвокультурний концепт обов’язково має містити в собі образну складову. Більше того, саме ця частина семантики концепту насамперед і

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' kraj'ny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

відрізняє його від певного поняття. За якісними ознаками образи діляться на дві частини: “перцептивну” [17, с. 173] або “предметно-образну” [9, с. 127], і “когнітивну” [17, с. 173] або “метафорично-образну”. Образна складова концепту є свого роду вираженням його понятійного змісту.

Концептосфера міжнародних відносин розбудовується навколо основних концептотвірних осередків, до яких ми відносимо *реляційність, учасників процесу та їх інтереси, стратегію взаємин*. При цьому в залежності від конкретних учасників міжнародних відносин формуються їх відповідні образи та набувають дискурсивного виміру мета (інтереси) та стратегії їх досягнення у взаємодії цих міжнародних акторів. У нашому дослідженні ми розглядаємо також процеси становлення відповідних компонентів в їх історичному формуванні, зіставляючи документальні і літературні свідчення епохи та дані історичних розвідок.

Так, проблема образу України в мовнокультурній картині світу Франції є особливо актуальною після підписання Угоди про Асоціацію з ЄС. Протягом багатьох сторіч французька сторона засвідчувала свій інтерес до України. Історики стверджують, що імператор Франції Наполеон Бонапарт завжди розрізняв Україну та Росію. До його планів навіть входило створення української держави, до складу якої мав увійти і Крим. Заглиблюючись в історію, можна наводити імена багатьох французьких політиків, учених, письменників, митців, праці яких засвідчують, що Україна завжди була для них об’єктом зацікавленості. Але Україна все ж здебільшого сприймалась як провінція «великої Росії», що мала певну екзотику, пов’язану з козацтвом, причому українські козаки часто не розрізнялися від козацьких військ царської Росії. Україна для переважної більшості французів з’явилася немов нізвідки, як «штучне» політичне утворення. Такі «знання» про Україну формувалися в свідомості європейців російською дипломатією і пропагандистською машиною, починаючи від Петра I і до сьогодні. Насправді ж, як свідчать історичні факти, стосунки між нашими країнами почали зав’язуватися ще в середньовіччі. Розташовані на протилежних кінцях Європи за понад дві тисячі кілометрів одна від одної, ці дві країни, майже однакові за площею і кількістю населення, мали різний історичний розвиток. Однак, нерідко шляхи України і Франції перетиналися. Україна завжди вважала Францію осередком культури, свободи і прогресу. Водночас Франція в певні моменти втручалася в українські справи, щоб підтримувати сприятливу для себе в Європі рівновагу.

© *Литяга В. В.* [Литяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Історія України починається з утворення Київської держави, яка стала колискою української нації. Київ мав привілейоване географічне становище – місто розбудовувалося на перехресті торговельних шляхів Північ-Південь («шлях із варяг у греки») і Схід-Захід. За словами митрополита Іларіона, київський князь «не в худорідній, бо і невідомій землі володарював той, а в Руській, про яку відати і чути на всі чотири кінці землі» [15, с. 91-92.]. Важлива торговельна роль Київської держави, а також її військові походи проти Константинополя теж привертала увагу держав Західної Європи. Контакти Русі з іншими країнами розвивалися у наступних напрямках: економічних, культурних, політичних та військових.

Слід зауважити, що якщо в сучасну добу формування громадської думки відбувається передусім за допомогою ЗМІ, у той період саме через такі жанри народної культури, як епічні пісні, поширювалася суспільно значуща інформація, яка ставала основою для формування уявлень про світ, про своє місце в ньому, про взаємини з іншими. Цікаво відмітити, що у цю добу реальний стан речей, фактологічна інформація не співпадала з уявним світом, сформованим завдяки цим синкретичним жанрам культури.

Мовна картина світу середньовічної Франції включала ціннісно марковані базові концепти, пов'язані з християнською вірою, які протиставляли християн іншим віруванням (язичникам), суспільно-політичні концепти вірності сюзерену, могутності, військової звитяги, честі, а в добу розвитку куртуазної культури до культурно визначальних входять концепти морально-психологічного плану, передусім куртуазного кохання та відповідної моделі поведінки. Особливу роль у середньовічній ментальності відіграють також оцінно марковані концепти чудесного, незвичайного. Саме через їх призму, а також у кореляції з концептуальними структурами власного світобачення формувався образ України-Русі у середньовічній французькій картині світу.

Французькі героїчні поеми неодноразово згадують назви «Ruissie», «Russi», «Rossie», «Roussie» [28]. У типових для епічних пісень переліках країн, які нерідко слугували риторичним прийомом гіперболізації для показу чогось незвичайного, незрівнянного, фігурує і Русь. Крім того, описуючи маршрути мандрівок епічних героїв, автори посилаються і на Русь, поміщаючи її поряд з Німеччиною, Угорщиною, Польщею, Болгарією, Грецією, розташовуючи її на берегах Дунаю, показуючи її як морську країну, до якої можна дістатися морем. Джерела, з яких в добу середньовіччя можна було дістати інформацію про

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' krai'ny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

географічне розташування Київської Русі, були свідчення мандрівників, учені трактати, які включали опис різних частин світу, тогочасна картографія. Звичайно, ця інформація не є ні точною, ні вичерпною. Так, Київська Русь простягається, згідно одних джерел, від Балтійського до Чорного моря, згідно інших – від Києва до Чорного моря. Г. Лозінський, який досліджував та аналізував згадки про Русь у середньовічній французькій літературі, стверджував: «*Si la Russie de Bueve de Hantone est déjà le grand pays qui s'étend des bords de la Baltique jusqu'à Kiev et la mer Noire, le passage cité plus haut du Roman de Thèbes ne vise que la partie méridionale de la Russie, celle qui avait Kiev pour centre et était particulièrement bien connue dans l'Europe centrale et méridionale : «près de Rossie, desor Danube». Nous sommes convaincu que la Russie se présentait aux auteurs des romans que nous avons passés en revue non pas comme un pays de conte de fées, mais comme un territoire situé dans une partie déterminée de l'Europe et limitrophe d'autres pays connus, l'Allemagne, la Pologne, la Hongrie, baigné parla mer Baltique au Nord, par la mer Noire au Sud*» [25, с. 19].

Г. Лозінські звертає увагу на особливу характеристику Русі – «велика Русь», «велична Русь»: «*Il reste acquis que les poètes se représentaient la Russie comme un grand pays – «Roussie la large», dit l'auteur de Folque de Candie; «Roussie le grant», dira le poète de la Inversion de Bueve de Hanlone*» [25, с. 87]. Інші тексти середньовіччя також засвідчують інтерес їх авторів до Русі; вони розглядали її як «велику країну, розташовану на східних рубежах Європи»: «*Por demi l'aveir de Rossie*», «*Car tôt le or qui est en Rossie Nel garantist s'il le seù'st*» [25, с. 71]. Таким чином, ця країна набуває характеристик могутності, значущості, що може корелювати як з позитивною оцінкою, так із негативно у разі сприйняття її як реального, так і потенційного ворога.

Водночас найчастіше реальний стан речей і поширювані уявлення про країну не співпадали і навіть були протилежними. Так, Київ прийняв християнську віру з Візантії, і хоча Київська церква визнала авторитет патріарха Константинопольського, до Древньоруської держави з різних країн, у тому числі з Франції, надсилали місіонерів, які намагалися підкорити її Риму. Водночас із Римом складалися відносини співробітництва, їх продовжували князі галицько-волинські, спадкоємці київських традицій, до початку XIV ст. Прийняття наприкінці X сторіччя Давньоруською державою християнства полегшило контакти Київської держави із західним світом. Таким чином, релігія стала для неї

© *Літяга В. В.* [Літяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
 [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

фактором єдності та цивілізації. Водночас в епічних піснях поширювався образ русів як язичників, які найчастіше виступали на боці противників французів. Таким чином, у протиставлення *Ми / Вони* давні руси посідали позицію ворога за ознаками віросповідання. У реальності, як зазначає Г. Лозінскі, у Франції знали про християнське віросповідання русів і мали змогу зустрічатися з ними у хрестових походах, де останні воювали на стороні християн, а у XI ст. були найманцями візантійських василевсів і брали участь у військових походах. Надіслані Ярославом Мудрим воїни допомогли візантійським легіонам розгромити норманів у Франції в битвах біля Канна (1019 р.) та Малфі (1041 р.). Таким чином, формувались уявлення про воєнну міць русів, які могли виступати як союзниками французів, так і противниками.

Торгівельно-економічні відносини посідають важливе місце у формуванні як образу країни, так і відповідних стратегій взаємовідносин в параметрах *корисного, доцільного, вигідного*. Так, з Києва в західному напрямку рухалися каравани, завантажені місцевими виробами – цінним хутром, медом, воском, кіньми, прикрасами, які високо цінувалися у X – XII ст. В епічних піснях та інших документах згадуються дорогі тканини, які надходили з Київської Русі, предмети розкоші, які київські князі дарували своїм політичним партнерам.

У параметрах, в яких у той час позначалися і оцінювалися ознаки економічної спроможності: шовк та інші тканини, хутро, торгівля кіньми. У Франції до XII ст. всі шовкові товари називалися «руськими», оскільки перевозилися торговцями Русі. Терміни, що вживаються в середньовічному епосі – «соболь (чорне хутро) Русі», «соболина шуба», «шкіри Русі», «якісне і гарне золото Русі», а також (щодо зброї) – «кольчуга, вироблена в Русі», – свідчать про регулярну торгівлю між двома країнами:

*«En mer s'eraignent , gouvernent lor navie
 Aine ne finerent, si vinrrend en Hongrif,
 A marebeans le vendent de Roussie.»*
*«En mer s'espaignent (=se lancent), lor voie
 [ont acueillie ,
 Il ont passé la grant mer d'Orcanie ,
 En quinze jors sont venu en Roussie,
 Marceans truevent d'Aubefort la garnie (capitale
 [du royaume d'Ermenie).
 Buevon acatent a la chiere hardie*

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' krai'ny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>*Mil livres d'or del millor de Rousie.*» [22, с. 76].

У цілому у давньофранцузьких текстах Русь поставала як багата країна з великими запасами золота, яке надходило від торгівлі з різними країнами. Підсумовуючи дані різних тогочасних документів і свідчень, Г. Лозінські робить такий висновок:

«*Ces faits montrent que, dans la vie économique du moyen âge, la Russie occupait une place qui, sans être de premier plan, lui assignait un rôle assez important dans les rapports de l'Orient avec l'Occident. Plusieurs routes commerciales la reliaient avec l'Occident, les négociants russes se rendaient en Allemagne et en Hongrie et y rencontraient des marchands venus des pays occidentaux. La ville de Ratisbonne, que nous avons citée, est mentionnée dans les romans français comme une des principales étapes des voyageurs qui se rendaient à Constantinople (Cligès, éd. Förster, v. 3396). C'est dans cette grande cité animée que les Occidentaux pouvaient se former une première idée de l'importance économique des Russes.*» [26, с. 261].

«*Ces quelques textes permettent d'affirmer que les Russes pouvaient avoir acquis la réputation de gens riches et généreux et que la locution « por l'or de Russie », assez fréquente dans les poèmes épiques, n'était pas une formule vide de sens.*» [26, с. 263].

В епічних піснях та інших документах згадуються також дорогі тканини, які надходили з Київської Русі, предмети розкоші, які київські князі дарували своїм політичним партнерам. У параметрах, в яких у той час позначалися й оцінювалися ознаки економічної спроможності, фігурують шовк й інші дорогі тканини, хутро, коні. Ці товари поставали в епічних нарацях і описах як предмети зацікавленості тогочасного французького суспільства, створюючи переважно позитивні оцінні конотації екзотичного, коштовного, рідкісного, як такі, що становлять економічний інтерес.

Київські князі описувались як володарі великої країни, які могли змагатись у доблесті з кращими лицарями:

«*Duc de Russi* » sonnait bien dans les romans : c'était le seigneur d'une vaste contrée, qui pouvait disputer la première place à d'autres puissants chevaliers.

Pancraces fu dus de Roussie :

Grant los ot de chevalerie;

Riches hon fu de grant affaire (Thèbes et suiv.). [25, с. 87].

Вони поставали як звитяжні воїни та могутні і благородні лицарі, які навіть брали участь в лицарських турнірах:

© Літязга В. В. [Литязга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французо-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французо-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Un « dux et sires de Ruissie», «l'orgoillous dux de Ruissie», du nom de Philastés, prend part à un tournoi auquel il se présente «od bele cumpaignie»(2). Dans Ipomedon, la «Fiere pucele» à choisir entre trois prétendants, parmi les plus vaillants :

L'un est fiz le rei de Russie.

E l'autre est duc de Normendie.

Le tierz est fiz le rei d'Irlande.» [25, c. 88].

Слід згадати і про те, що в ті часи київські князі досить активно встановлювали родинні зв'язки з сім'ями західних правителів. У першій половині XI ст., за часів правління Ярослава Мудрого, Русь стає однією з провідних європейських країн. Основним напрямом контактів визначається західний, а замість бойових дій і силового тиску обирається династична політика – родичання з представниками відомих у середньовічному світі сімей. Така політика зробила Ярослава відомим в Європі протягом п'яти років. Важливою подією у відносинах між Київською Руссю та Францією став шлюб княжни Анни, дочки князя Ярослава Мудрого, з королем Генріхом I, онуком Гюга Капета. На початку 1048 року з Парижа до Києва приїхало посольство короля Генріха I Капета (правив у 1031 – 1060 роках) сватати Анну. У французькій середньовічній хроніці збереглися записи про те, що до Генріха дійшли чутки про красу Анни, і той захотів одружитися з нею. Насправді немолодий уже король керувався при цьому політичними інтересами. Слід зауважити, що взаємини між Київською державою та Францією існували ще за одне-два сторіччя перед сватанням Генріха до Ярославни, але найбільше інформації зберіглося саме за цей період. Наприкінці 1049 та на початку 1050 років до Києва було надіслано французьку місію у складі Готьє Савейра (Мудрого), єпископа Мо, Роже II, єпископа Шалона та Госселена де Шоні, до якого приєдналося кілька інших високих осіб королівства. 14 травня 1049 року у кафедральному соборі м. Реймса відбулося вінчання, й Анна стала королевою Франції. Анна Ярославівна була відома своїм розумом та красою, також вона запам'яталась французам, як мудра правителька, яка керувала державою після смерті свого чоловіка: «*Concessit autem hoc dominus meus rex Philippus, cum regina matre sua... interventu et intercessione Anne, venerabilis regine et matris nostre*» [29, c. 219-251].

Як зазначають французькі дослідники, «...à la suite de la mort d'Henri Ier, nous constatons que sa veuve Anne de Kiev joue un certain rôle dans les affaires publiques, car elle souscrit de nombreux diplômes royaux de 1060 à 1065: quatre en 1060, deux en 1061, un de 1063, un en 1065. Certes, beaucoup de personnages sans

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' kraj'ny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

importance souscrivent également des actes royaux, mais Anne garde son titre de reine. Ces souscriptions nous indiquent qu'elle suit le jeune roi dans ses déplacements, particulièrement au début de son règne : en 1060 elle se trouve à ses côtés à Dreux, Paris et Senlis, en 1061 à Reims et Senlis, en 1063 à Soissons.» [29, с. 240-241]. Хоча, не всі позитивно оцінюють дії королеви Франції, а її влада слабшає після одруження з Раулем де Крепі-і-Валуа: «Anne se remarie dès 1061 avec Raoul de Crépy, comte de Valois, et, entre 1063 et la fin de la régence en 1066, elle se trouve une seule fois auprès de son fils : le 26 janvier 1065 à Orléans. Elle est intervenue dans des actes datés de 1060 et 1061; elle est citée dans les textes, parfois associée au roi sans aucune distinction; une chartre prise en faveur de Saint-Germain-des-Prés indique que le roi a reçu, à la mort d'Henri Ier, le pouvoir en compagnie de sa mère. Mais l'influence d'Anne ne dure pas longtemps.» [29, с. 241].

Тому цілком вірогідним видається припущення, що Генріх I збирався спиратися на військову та фінансову могутність київського князя у боротьбі проти ворогів за об'єднання Франції, проти бунтівливих графів і баронів, які не бажали визнавати владу паризького сюзерена. Отже, шлюб з Анною міг допомогти королю укріпити своє становище в країні та посприяти (маючи такого грізного, хоч і територіальне далекого, союзника) у протистоянні Германській імперії. Можливо, далекоглядні політичні плани щодо Генріха I мав і Ярослав Мудрий. Напевно, київський князь бачив Францію в колі союзних йому країн, які можна було б протиставити двом імперіям світу – Візантійській та Германській.

Відомо, що королева Анна допомагала чоловікові у державних справах. З цього приводу папа Микола II у листі 1059 року на адресу королеви не скупився на похвали: «*Le bruit de vos vertus, très excellente fille, est parvenu à nos oreilles, et c'est avec une grance joie que nous avons appris que vous accomplissiez, dans le royaume très chrétien vos fonctions royales avec un zèle louable et une remarquable intelligence*» [21].

Відомо також те, що Анна привезла з Києва Святу Євангелію (Євангелістерій), яка була потім покладена в Реймському соборі і отримала назву Реймської (нині зберігається в Національній бібліотеці); на цій євангелії французькі королі, можливо, і не підозрюючи про її походження, протягом багатьох сторіч аж до 1825 року присягали під час коронації та вступу на престол.

Через два сторіччя, у 1245 році, архієпископ Петро Акерович побував у Франції на Вселенському соборі у місті Ліоні. Його надіслали туди чернігівський

© *Літяга В. В.* [Літяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французо-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французо-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
 [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

князь Михайло та галицький король Данило. Поза релігійними проблемами, які порушував наш архієпископ, він звертав увагу західного світу на велику небезпеку від нападів азіатських орд на християнські країни Сходу Європи. Це повідомлення спонукало папу Інокентія IV у 1246 році надіслати до України свого легата Карпіні, але ніякої збройної допомоги не було, тож Україна стала жертвою диких орд на довгі тисячоліття. Княжа держава стала «диким полем». Ці події стали досить швидко відомими у Франції, і у текстах епічних пісень і лицарських романів середньовіччя, їх автори зі співчуттям описували розруху країни і біди русів після татаро-монгольської навали, як, наприклад, описує цю подію у своїх хроніках Філіп Муск:

*«A cest tans, ne tempre ne tart,
 Vint noviele quo li Tafart,
 Une gent de tiere lointainne
 (Jhesus lor doinst honte prochainne!),
 S'adrecierent parmi Rousie.
 Si l'ont prae et defroisie,
 Et ne sai quante autre cité,
 Dont pas ne me sont recordé
 Li non, ne recordai nes sai.
 Mais moult destruisent sans asai,
 De mal faire n'orent repos;
 Nes tenoit rivièrre ne bos.
 N'est nes ki nornbrer les seüst,
 Ja tant pener ne s'en peüst...»* [27, с. 654]

Це свідчить, на нашу думку, про формування з часом більш достовірної інформації про нащу країну та події, які тут відбувалися, з одного боку, а з іншого – про посилення позитивної оцінної складової образу Київської Русі з огляду на вже досить тривалий досвід політичних, економічних, культурних, людських взаємин між двома країнами.

Сучасні дослідники вважають, що головними характеристиками лінгвокультурного концепту є наступні:

- 1) багатовимірність як наслідок його синтетизму (наявність семантично розрізнених складових);
- 2) ієрархічність (системна залежність ознак);
- 3) етноспецифічність [7, с. 18].

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' krajiny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

**ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]**

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Водночас у досліджувану добу відбувається переважно перенесення власних усталених лінгвокультурних концептів, які втілюють модель належного, прописаного, на образ іншого. Таким чином, власні етноспецифічні смисли накладаються на цей образ, вписуючи його в знайому, упізнавану картину світу і певним чином нівелюючи етноспецифіку іншого, за винятком певних реалій (зокрема коштовних предметів), які не виробляються у Франції і становлять для неї економічний інтерес. Таким чином, ідентифікація іншої країни відбувається переважно через призму відповідності певним оцінно визначеним критеріям, а не вірізнення, окреслення етнонаціональної специфіки.

Як зазначає Г.Лозінскі, «On est très mal renseigné sur le rôle politique de la Russie et sur la religion de ses habitants. Par contre, on se la représente comme un pays prospère, un pays commercial, et cette idée s'accorde avec les données que l'histoire nous a conservées sur la situation économique de la Russie avant l'invasion mongole. On a pu noter que ce sont les romans de la bonne époque et les poèmes épiques de caractère romanesque ... qui contiennent les renseignements les plus précis sur la Russie et le moins d'indications fantaisistes. Quant aux chansons de geste, elles la considèrent comme un pays païen faisant partie de l'empire apocryphe sarrasin.» [26, с. 265-266].

Досліджуючи складну структуру концепту, один із засновників концептології Ю. С. Степанов виділив різні його змісти: понятійний, культурний, мовний (внутрішня форма, етимологія). Крім того, кожен концепт існує на двох рівнях: пасивному (історичний) і активному (актуальний) [16, с. 41-53]. Саме кореляція історичного і актуального пластів не лише окремого концепту, а й певної концептосфери, особливо ідентифікаційного спрямування, може стати компонентом розвитку й оцінки її компонентів в сучасну добу. Так, представлені вище етапи становлення і семантичного наповнення образу Київської Русі в середньовічній Франції становлять не лише дослідницький інтерес у міждисциплінарній перспективі лінгвокультурологічних досліджень, історіографії, історії міжнародних відносин, але й набувають нового актуального політичного значення в наш час. Наприклад, ЗМІ активно висвітлювали спробу російського керівництва привласнити собі історію Київської Русі. Так у травні 2017 року під час зустрічі В.Путіна та Е.Макрона, яка була присвячена 300-річчю візиту російського царя Петра I до Франції, російський керівник намагався відшукати давніші зв'язки між двома державами. Він назвав шлюб дочки київського князя Анни Ярославни з королем Франції фактичним початком

© *Литяга В. В.* [Литяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французо-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французо-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

російсько-французьких відносин: «З поїздки царя Петра до Франції не почалася історія російсько-французьких відносин. Вона має набагато глибше коріння. Освічена французька публіка знає про руську ("русскую") Анну – королеву Франції. Молодша дочка нашого великого князя Ярослава Мудрого була дружиною Генріха I і внесла істотний внесок у розвиток Франції...»[11].

Його виступ на прес-конференції викликав жваву дискусію, як в Україні, так і у Франції, яка спровокувала справжню «bataille de tweets», як її охрестили французькі ЗМІ:

«Quand la Russie et l'Ukraine s'écharpent sur Twitter

La Russie et l'Ukraine se disputent sur Twitter...

Ca clashe sur Twitter entre l'Ukraine et la Russie, sur fond de querelles datant de l'époque moyenâgeuse. Tout débute lorsque l'Ukraine entend corriger les déclarations de Vladimir Poutine, affirmant que la relation entre la Russie et la France remontait à Anne de Kiev.

« Pendant que la Russie explique comment Anne de Kiev établissait les liens entre la Russie et la France, laissez-nous vous rappeler le fil des événements », lance l'Ukraine sur le réseau social. Accompagnant ce message, une photo et un texte rappelant qu'Anne de Kiev, fille de Iaroslav le Sage, grand-prince de Kiev, avait été l'épouse de Henry I de 1051 à 1060. A la même époque, selon l'Ukraine, Moscou n'était qu'une forêt de bouleaux.

Bataille de tweets...» [28].

Ситуацію було вирішено вже за місяць, коли 26 червня 2017 року Президент України Петро Порошенко відвідав Францію, де не лише провів офіційні зустрічі, але й відвідав Санліс, де віддав шану Анні Ярославні. Президент Франції Еммануель Макрон розпочав спільну прес-конференцію такими словами:

«Tout d'abord pour vous dire qu'il y a entre nos deux pays une relation de long terme, une histoire, vous irez tout à l'heure la consacrer en allant, si je puis dire, rendre hommage à Anne de KIEV, reine des Francs au 11e siècle, pour montrer à quel point cette histoire s'ancre dans les profondeurs du millénaire passé.» [20].

Французькі журналісти дотримуються наступної позиції з цього питання:

«Emmanuel Macron a évoqué la mémoire d'Anne de Kiev. Et il y a vu une preuve de l'ancienneté des relations entre la France et l'Ukraine, corrigeant ainsi les propos de Vladimir Poutine, il y a un mois.

Pour l'Élysée, c'est clair : Anne de Kiev était bien une reine Ukrainienne. Et il serait vain de le nier, que l'on soit historien ou même président de Russie...

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' krai'ny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>*À Moscou, on aura sans doute bien reçu le message...**Les Ukrainiens avaient officiellement protesté. Car eux voient dans la figure d'Anne de Kiev la preuve que leur jeune État a tout de même une longue histoire, tandis que la Russie cherche à effacer ce passé, voire à se l'approprier...**« Quand les Russes ont voulu nous voler notre histoire, nous ne lui avons pas permis de le faire. Anne de Kiev est le symbole des relations entre l'État qui a précédé l'Ukraine et celui qui a précédé la France. Et donc un témoignage de nos relations anciennes », a-t-il dit [Petro Porochenko].**Bref, dans la querelle qui oppose l'Ukraine et la Russie, l'Élysée semble avoir tranché sans ambiguïté en faveur de Kiev...» [23].***Висновки.**

Таким чином, проведене дослідження показало, що в галузі міжнародних відносин концептосфера образу іншої країни в суспільній думці розбудовується за такими семантичними ознаками: спільність / відмінність (за релевантними для даної доби політичними, економічними, культурними критеріями), сфери взаємодії, вписування в коло власних інтересів. При цьому для доби середньовіччя є характерним вписування образу іншої країни до власних культурних моделей, які формують відповідну мовнокультурну картину світу у термінах належного / неналежного (за ознаками віросповідання, кодексу лицарської поведінки тощо). Таким чином, можна говорити про переважання власної етноцентричної домінанти у формуванні образу Київської Русі у середньовічній Франції і водночас про амбівалентність цих уявлень, зокрема, представлення давніх русичів то як язичників, то як християн, нівелюючи етноспецифіку іншого, за винятком певних реалій (зокрема коштовних предметів), яких немає у Франції і які становлять для неї економічний інтерес. Отже, ідентифікація Київської Русі в давньофранцузьких текстах відбувається переважно через призму відповідності певним оцінно визначеним критеріям, а не вирізненню, окресленню етнонаціональної специфіки. Водночас «іншість» виявляється передусім у предметно-економічній галузі, у використанні назви країни в усталених прийомах гіперболізації певних ознак чи явищ. Створювана у такий спосіб система уявлень про нашу країну не була фактологічно достовірною, як загалом і середньовічні уявлення про світ, його будову в цілому. Водночас вона доповнювалася з інших документальних джерел і трансформувалася з часом під впливом політичних, економічних, культурних чинників. Взаємодія

© Ліягза В. В. [Лиягза В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

історичного та актуального планів цієї концептосфери набувають великого значення в наш час та через ЗМІ сприяють формуванню громадської думки у Франції про нашу країну. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні інших етапів становлення концептосфери образу України у французькій лінгвокультурі, передусім в галузі міжнародних відносин.

Література

1. Арутюнова Н. Д. Введение // Логический анализ языка. Ментальные действия [Текст] / Н. Д. Арутюнова. – М. : Наука, 1993. – 176 с.
2. Арутюнова Н. Д. Язык и мир человека [Текст] / Н. Д. Арутюнова. – М. : Языки русской культуры, 1999. – 896 с.
3. Бабушкин А. П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка [Текст] / А. П. Бабушкин. – Воронеж : Изд.-во Воронеж. гос. ун-та, 1996. – 104 с.
4. Вежицкая А. Семантические универсалии и описание языков [Текст] / А. Вежицкая. – М., 1999. С. 203-499
5. Воркачев С. Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании [Текст] / С. Г. Воркачев // Филологические науки. 2001. № 1. С. 64-72.
6. Воркачев С. Г. Российская лингвокультурная концептология: современное состояние, проблемы, вектор развития [Текст] / С. Г. Воркачев // Изв. РАН. Сер. литературы и языка. 2011. Т. 70, № 5.
7. Воркачев С. Г. Лингвокультурная концептология и ее терминосистема (продолжение дискуссии) [Текст] / С. Г. Воркачев // Политическая лингвистика. – Екатеринбург, 2014. – № 3 (49). – С. 12-21.
8. Исаева Л. А. О соотношении понятий «концептуализация», «стереотипизация» и «прецедентизация» [Текст] / Л. А. Исаева // Культурная жизнь Юга России. 2012. № 2. С. 58–60.
9. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс [Текст] / В. И. Карасик. – Гнозис, 2004. – 389 с.
10. Карасик В. И. Языковая матрица культуры : монография / Карасик В. И.; Научно-исследовательская лаборатория «Аксиологическая лингвистика». – Москва : Гнозис, 2013. – 319 с.
11. Ким була Анна Ярославна [Електронний ресурс] // BBC Україна. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-40096832>

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' kraj'ny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

12. Кубрякова Е. С. Демьянков В. З., Панкрац Ю. Г., Лузина Л. Г. Краткий словарь когнитивных терминов. – М. : МГУ, 1996. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.infolex.ru/Cogling.htm>
13. Маслова В.А. Введение в лингвокультурологию: учеб. пособие [Текст] / В.А. Маслова. – М.: Наследие, 1997. – 208 с.
14. Маслова В.А. Лингвокультурология: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений [Текст] / В.А. Маслова. – М.: Академия, 2001. – 204 с.
15. Молдован А. М. Слово о законе и благодати Илариона. – К., 1984. – С. 91 – 92.
16. Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры [Текст] / Ю.С. Степанов. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Академ, проект, 2004. – 992 с.
17. Стернин И.А. Описание концепта в лингвоконцептологии [Текст] / И.А. Стернин // Лингвоконцептология. Вып. 1. – Воронеж: Истоки, 2008. – С. 8-20.
18. Уорф Б.Л. Отношение норм поведения и мышления к языку [Электронный ресурс] / Б.Л. Уорф. // Новое в лингвистике, Вып. I. – М.: Издательство иностранной литературы, 1960. – Режим доступа: <http://www.classes.ru/grammar/148.new-in-linguistics-1/source/worddocuments/14.htm>
19. Хроленко А.Т. Основы лингвокультурологии: учеб. пособие / А.Т. Хроленко; под. ред. В.Д. Бондалетова. – 5-е изд. – М.: Флинта: Наука – 2009. – 184 с.
20. Déclaration conjointe d'Emmanuel Macron et Petro Porochenko, Président d'Ukraine par Présidence de la République [Электронный ресурс] // Représentation permanente de la France auprès de l'Union européenne. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://ue.delegfrance.org/le-president-de-la-republique-3543>.
21. Deslot T. Impératrices et Reines de France / Thierry Deslot., 2016. – 231 p.
22. Faaborg J. Les enfants dans la littérature française du Moyen Age / Jens N. Faaborg., 1997. – 509 p.
23. Guillemoles A. Querelle d'héritage autour d'une reine de France, la suite [Электронный ресурс] / Alain Guillemoles // La Croix. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://ukraine.blogs.la-croix.com/querelle-dheritage-autour-dune-reine-de-france-la-suite/2017/06/28/>.
24. Les textes de la Chanson de Roland édités par R. Mortier, V: Le manuscrit de Venise VII, Paris, 1942
25. Lozinskij G. La Russie dans la littérature française du Moyen Âge : le pays. In: Revue des études slaves, tome 9, fascicule 1–2, 1929.
26. Lozinskij G. La Russie dans la littérature française du Moyen Âge : la population et ses richesses / Grégoire Lozinskij., 1929.
27. Mouskes P. Chronique rimée. – Bruxelles: Hayez, 1838. – 880 с.

© *Литяга В. В.* [Литяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
 [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINHVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

28. Quand la Russie et l'Ukraine s'écharpent sur Twitter [Электронный ресурс] // 20 minutes. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.20minutes.fr/high-tech/2077987-20170531-quand-russie-ukraine-echarpent-twitter>.

29. Verdon J. Les sources de l'histoire de la femme en Occident aux Xe-XIIIe siècles / Jean Verdon. // Cahiers de Civilisation Médiévale. – 1977. – №20. – С. 219–251

30. Whorf B. L. Language, thought and reality: Selected writings of Benjamin Lee Whorf. Ed. John B. Carroll New York: Wiley, 1956. – 417 p.

References

1. Arutyunova N.D. Introduction / Logical analysis of the language. Mental actions. – M.: Science, 1993. – 176 p.

2. Arutyunova N.D. Language and the world of man. – M.: Languages of Russian culture, 1999. – 896 p.

3. Babushkin A.P. Types of concepts in the lexical-phraseological semantics of the language. – Voronezh: Ed.-in the Voronezh university, 1996. – 104 p.

4. Vezhbitskaya A. Semantic universals and the description of languages. – M., 1999. P. 203–499

5. Vorkachev S.G. Lingvokulturologiya, linguistic personality, the concept: the formation of the anthropocentric paradigm in linguistics // Philological sciences. 2001. № 1. P. 64–72.

6. Vorkachev S.G. Russian linguocultural conceptology: current state, problems, development vector // RAS. Ser. literature and language. 2011. T. 70, No. 5.

7. Vorkachev S.G. Linguocultural conceptology and its terminology (continuation of the discussion) // Political Linguistics. – Ekaterinburg, 2014. – № 3 (49). – P. 12–21.

8. Isaeva L.A. On the relationship between concepts "conceptualization", "stereotyping and "precedentization" [Text] / L.A. Isaeva // Cultural life of the South of Russia. 2012. № 2. P. 58-60.

9. Karasik V.I. The Language Circle: Personality, Concepts, Discourse. – Gnosis, 2004. – 389 p.

10. Karasik V.I. Language matrix of culture: monograph / Karasik, V.I.; Research laboratory "Axiological linguistics". – Moscow: Gnozis, 2013. – 319 s.

11. Who Anna Yaroslavna was [Electronic resource] // BBC Ukraine. – 2017. – Access mode: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-40096832>

12. Kubryakova E.S., Demyankov V.Z., Pankrats U. G., Luzina L.G. Short dictionary of cognitive terms. – Moscow: Moscow State University, 1996. [Electronical resource]. Access mode: <http://www.infolex.ru/Cogling.htm>

13. Maslova V.A. Introduction to linguoculturology: Textbook. – Moscow: Nasledie, 1997. – 208 p.

(Problems of comparative-historical linguistic and linguistic typology)

Current linguistic and cultural approaches to the analysis of shaping the image of another country in the history of French-Ukrainian relations (in Ukrainian) [Suchasni lingvokul'turologichni pidhody u doslidzhenni stanovlennja konceptosfery obrazu inshoi' krai'ny v istorii' francuz'ko-ukrai'ns'kyh vidnosyn]

© Litiaga V. V. [Litjaga V. V.] lvladyslava@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

14. Maslova V.A. Linguoculturology: Textbook for college students. – Moscow: Academy, 2001. – 204 p.
15. Moldovan A. M. Sermon on Law and Grace (Hilariona). – Kyiv, 1984. – P. 91 – 92.
16. Stepanov U.S. Constants. Dictionary of Russian Culture. – 3rd ed., rev. and additional. – Moscow: Academ, project, 2004. – 992 p.
17. Sternin I.A. Description of the concept in linguocontseptology // Linguocontseptology. Issue. 1. – Voronezh: Istoky, 2008. – 8–20 p.
18. Whorf B.L. Attitude of rules of behavior and mentality to language [Electronic resource] // New in Linguistics, Issue.I. – Moscow.: Foreign Literature Publishing House, 1960. – Access mode: <http://www.classes.ru/grammar/148.new-in-linguistics-1/source/worddocuments/14.htm>
19. Khrolenko A.T. Fundamentals of linguoculturology: Textbook. – 5 th ed. – Moscow: Flint: Nauka, 2009. – 184 p.
20. Déclaration conjointe d'Emmanuel Macron et Petro Porochenko, Président d'Ukraine par Présidence de la République [Електронний ресурс] // Représentation permanente de la France auprès de l'Union européenne. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://ue.delegfrance.org/le-president-de-la-republique-3543>.
21. Deslot T. Impératrices et Reines de France / Thierry Deslot., 2016. – 231 p.
22. Faaborg J. Les enfants dans la littérature française du Moyen Age. – 1997. – 509 p.
23. Guillemoles A. Querelle d'héritage autour d'une reine de France, la suite [Електронний ресурс] // La Croix. – 2017. – Режим доступа: <https://ukraine.blogs.la-croix.com/querelle-dheritage-autour-dune-reine-de-france-la-suite/2017/06/28/>.
24. Les textes de la Chanson de Roland édités par R. Mortier, V: Le manuscrit de Venise VII, Paris, 1942.
25. Lozinskij G. La Russie dans la littérature française du Moyen Âge : le pays. In: Revue des études slaves, tome 9, fascicule 1-2, 1929.
26. Lozinskij G. La Russie dans la littérature française du Moyen Âge : la population et ses richesses, 1929.
27. Mouskes P. Chronique rimée. – Bruxelles: Hayez, 1838. – 880 p.
28. Quand la Russie et l'Ukraine s'écharpent sur Twitter [Електронний ресурс] // 20 minutes. – 2017. – Режим доступа: <https://www.20minutes.fr/high-tech/2077987-20170531-quand-russie-ukraine-echarpent-twitter>.
29. Verdon J. Les sources de l'histoire de la femme en Occident aux Xe-XIIIe siècles // Cahiers de Civilisation Médiévale. – 1977. – №20. – P. 219–251
30. Whorf B. L. Language, thought and reality: Selected writings of Benjamin Lee Whorf. Ed. John B. Carroll New York: Wiley, 1956. – 417 p.

© *Літяга В. В.* [Літяга В. В.] lvladyslava@gmail.com

Сучасні лінгвокультурологічні підходи у дослідженні становлення концептосфери образу іншої країни в історії французько-українських відносин (Українською) [Современные лингвокультурологические подходы в исследовании становления концептосферы образа другой страны в истории французско-украинских отношений (На укр. яз.)]

(Проблеми порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
 [Проблемы сравнительно-исторического и типологического языкознания])